

робота. Зокрема, були організовані Довідкове педагогічне бюро, Зібрання посібників у справі народної освіти та Пересувний музей наочних посібників. За їх допомогою діячі Товариства зробили значний внесок у розвиток освіти на Правобережній Україні.

Джерела та література

1. Березівська Л.Д. Освітньо-виховна діяльність київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Лариса Дмитрівна Березівська. – К.: Молодь, 1999. – 191 с.
2. Гордійчук О. Київське товариство грамотності (1882-1908) / Олександр Гордійчук // Актуальні проблеми історії України: від минувшини до сьогодення. Матеріали науково-практичної конференції. 14-15 травня 2008 р. – Коломия, 2008. – С. 17-21.
3. Калиниченко А., Калиниченко Н. Київське товариство грамотності // Рідна школа. – 1997. – №12. – С.74-75.
4. Отчет о деятельности Киевского общества грамотности за 1897 г. – К.: Тип. С.В. Кульженко. – 1898. – 96 с.
5. Отчет о воскресных школах Киевского общества грамотности в учебный период 1897 – 1898 гг. – К.: Тип. С.В. Кульженко. – 1898. – 48 с.
6. Поліщук М.С. Освітня діяльність інтелігенції на Правобережній Україні в 2-й половині XIX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 "Історія України" / М.С. Поліщук. – К., 1998. – 24 с.
7. Устав, положения и инструкции Киевского общества грамотности. – К.: Тип. Т.Г. Мейндера, 1899. – 42 с.

Оксана БАРИЧ
(Чернігів, Україна)

ПОЛІКОМПОНЕНТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПАДЩИНІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Вектором розвитку сучасного суспільства, безперечно, є творчий компонент спрямованості особистості, що являє собою складний синтез станів, процесів та характеристик, дослідженню яких відведено значене місце у контексті сучасної наукової думки, зокрема педагогічної інноватики. Особливо важливою, за нашим переконанням, є інтеграція як на рівні "історія педагогіки – педагогічна інноватика", так і на рівні "педагогічний доробок – художня спадщина", адже аналіз художньої спадщини дає можливість ілюстративно продемонструвати практичний бік теоретичних парадигм на рівні втілення ідей, пов'язаних із проблемою розвитку творчих здібностей у практику реформування сучасної освіти, зокрема її початкової ланки. Надання певних прерогатив системі початкового навчання є мотивованим у першу чергу тим фактором, що діти цієї вікової групи знаходяться на найбільш сензитивному етапі розвитку та формування компонентів особистості. Маємо акцентувати особливу увагу на тому, що ми у контексті аналізу засобів оптимізації процесу розвитку творчих здібностей особистості молодшого шкільного віку надаємо пріоритет працям українських педагогів, оскільки вбачаємо у них оптимальну можливість реалізації принципу калокагатії на основі урахування особливостей ментальності української нації. **Звідси і актуальність нашого дослідження.**

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів є досить дослідженою та представленою у наукових доробках багатьох українських дослідників, як в історико-педагогічному контексті, так і в контексті педагогічної інноватики. Проте, на нашу думку, дещо недооціненим є значення внеску до означеної проблеми таких постатей, як Ю. Боршош-Кум'ятський, Г. Черінь, В. Багірова тощо.

Мета дослідження. Аналіз художньо-педагогічної спадщини Ю. Боршош-Кум'ятського, Г. Черінь, В. Багірової у контексті проблеми розвитку творчих здібностей особистості молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Як уже згадувалося раніше, проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів є соціально детермінованою та, безперечно, полікомпонентною, оскільки включає в себе велику кількість взаємопов'язаних показників, урахування кожного з яких сприяє оптимізації процесу розвитку творчих здібностей учнів. Маємо розглянути означену проблему в контексті наукової та художньої діяльності названих особистостей.

Постать Ю. Боршоша-Кум'ятського є досить непересічною і цікавою для нашого дослідження, оскільки поєднує у собі педагогічний та поетичний хист, що сприяє розвитку творчих здібностей учнів, адже науково обґрунтовано той факт, що без педагогічної творчості розвинути творчу особистість учня практично неможливо. Характерними особливостями творчості Ю. Боршоша-Кум'ятського є те, що він надає великого значення проблемі морального розвитку особистості школяра, враховуючи традиції українського народу, а це є досить важливим у тому зв'язку, що, як було нами досліджено раніше, рівень розвитку моральності впливає на розвиток та реалізацію творчих здібностей молодших школярів, оскільки є вектором, що спрямовує творчий потенціал у конструктивне русло, більш виразно емоційно його забарвлює.. творча спадщина педагога та поета є спрямованою на становлення світоглядних орієнтирів підростаючого покоління, прищеплення любові до краси рідного краю. Безперечно, вміння бачити прекрасне, та передавати свої почуття, враження від побаченого не можуть повноцінно реалізуватися за відсутності відповідного рівня розвитку творчого потенціалу особистості.

Доробок Г. Черінь є надзвичайно цінним з багатьох причин. Зокрема, відомо, що Галина Грибінська (справжнє ім'я) була емігранткою, але цільовою аудиторією її творчості є саме українські діти. Також відомо про те, що Г. Черінь є тонким знавцем дитячої душі, її творчість є спрямованою на збагачення уяви дитини яскравими образами оточуючого світу та життя людей, а це в свою чергу впливає на процес розвитку творчих здібностей молодших школярів. Вірші й оповідання Ганни Черінь добре відомі маленьким читачам Америки й інших країн, де живуть українські родини, а ми лише тепер починаємо знайомитися з ними. У різних країнах світу вийшли такі книжки письменниці: «Братик і сестричка» (1960), «Листування» (1966), «Пригоди української книжки» (1972), «Щоденник школярки Мілочки» (1979), «Українська кров» (1982), «Українські діти». У цих дитячих книжечках, пройнятих великою любов'ю авторки до України, є немало чудових оповідань, зокрема й про Тараса Шевченка. Творчість авторки є спрямованою не лише на співпрацю з дитиною, а й з батьками.

Діяльність В. Багірової теж пов'язана з формуванням творчих здібностей, шляхом духовного розвитку особистості дитини, прищеплення дітям християнських цінностей. Також у письменниці є багато оповідань про рослини та тварин. В оповіданні «Кульбабка» письменниця описує переживання насінини кульбаби через те, що вона загине, адже вітер заніс її не на ґрунт, а на сухий потрісканий толь. Але вона попросила вітер про допомогу, і він не відмовив та заніс насінину на ґрунт. Вислухало її сонечко, яке пригріло насінину, вислухав і дощик, який напоїв її. Таким чином, кульбабка розцвіла, стала дуже милою та веселою. Означене оповідання має вплив на такі важливі компоненти, що є передумовами розвитку творчої особистості, як емпатійний потенціал та збагачення уяви дитини новими яскравими образами.

Висновки. Отже, маємо зробити такі висновки:

1. Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів є багатоаспектною та потребує вирішення на різних рівнях.
2. Важливим джерелом розв'язання проблеми розвитку творчих здібностей особистості учня є різнобічний аналіз художньо-педагогічної спадщини українських вчених.
3. Педагогічна та літературна спадщина українських науковців Ю. Боршош-Кум'ятського, Г. Черінь, В. Багірової має велике значення у контексті розвитку творчих здібностей особистості молодшого шкільного віку, як в Україні, так і за її межами.

Список використаних джерел

1. Державна національна програма „Освіта”. Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
2. Закон України „Про освіту”. – Х.: КСИЛОН, 2002. – 35 с.
3. Барнич О.В. Психолого-педагогічний та соціальний аспект проблеми творчої інертності особистості.// Сучасні тенденції розвитку економіки, освіти та науки в контексті євроінтеграції. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Чернівці: ЧДІЕіУ, 2008. – С. 153-156.
4. Сабол С. Співець Карпатських полонин// Альманах Українського Народного Союзу. – Річник 71, Джерсі ситі – Нью Йорк: "Свобода", 1981. – С.173-176.
5. Сікорський П.І. Педагогічні роздуми після II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти // Українознавство. – Число 3, 2002. – С. 94-97.
6. Чучуков В.Ф., Масюта Л.П. Учити творчо мислити // Рідна школа. – 1993. – №9. – С.43-44.
7. <http://www.ukrlit.vn.ua/biography.html>